

המכון הישראלי לייצוא ולשיתוף פעולה בין-לאומי
The Israel Export & International Cooperation Institute

לטביה - ישראל

היחידה הכלכלית

מכון היצוא

אוגוסט 2011

תוכן עניינים

2	תקציר מנהלים
3	רקע כללי
4	היסטוריה
4	דת וחברה
5	תאור הסביבה הכלכלית
6	הסביבה העסקית בלטביה
7	אינדיקטורים כלכליים
10	מגזרים עיקריים
11	התפתחויות אחרונות
12	מבט לשנים קדימה
13	סחר חוץ
14	יצוא
15	יבוא
16	דירוג במדדים בינלאומיים
17	המסחר עם ישראל
17	יבוא
18	יצוא
19	ניתוח ענפי הזדמנויות ליצואן
19	ענפים פוטנציאליים להשקעה של היצואנים הישראליים
20	סיכום

תקציר מנהלים

רפובליקת לטביה הינה מדינה אירופאית הממוקמת לחופו המזרחי של הים הבלטי. שטחה של המדינה עולה על 64.6 אלף קמ"ר וחיים בה כ-2.2 מיליון תושבים. בשנת 2010 עמד התוצר המקומי הגולמי במונחי כוח קנייה על כ-32.5 מיליארד דולר, גידול של 0.6% ביחס לשנת 2009. במונחי כוח קנייה עלה התוצר לנפש ב-1.2%. בחמש השנים הקרובות צפוי שיעור הצמיחה של התוצר במונחי כוח קנייה לעמוד על כ-6.6% במוצע שנתי.

רפובליקת לטביה הינה דמוקרטיה פרלמנטארית אשר בראשה עומד הנשיא אנדריס ברזינס, אשר נבחר על ידי הפרלמנט הלטבי (Seima). בהתאם לתוצאות משאל עם שנערך ביוני 2011, ביוזמת הנשיא היוצא במטרה לבטל את השפעת האוליגרכים על הפוליטיקה הלטבית, יפורק הפרלמנט ובספטמבר 2011 יתקיימו בחירות חדשות (הבחירות הקודמות נערכו באוקטובר 2010).

דרוג האשראי של לטביה, הניתן על ידי חברת Moody's, הינו Baa3 עם אופק חיובי. הדירוג הנמוך משקף את ההשפעה המתמשכת של המיתון על איתנותה הפיננסית של לטביה. עם זאת, התחזית החיובית נובעת, בין היתר, מהצפי לעלייה בשיעור הצמיחה בתמ"ג ומצמצום הגרעון הממשלתי בהתאם להנחיות קרן המטבע והאיחוד האירופי. Moody's סבורה כי השינויים הפוליטיים הצפויים ישפיעו לטובה על ההתאוששות הכלכלית. מרבית התוצר נובע ממגזר השירותים. ענפי הייצור המובילים במדינה הינם: מוצרי מזון, מוצרי עץ שאינם ריהוט ומתכות, אולם היקף היצוא של המדינה מצומצם ולכן לטביה אינה מהווה יצואן עולמי משמעותי.

עיקר היצוא מלטביה הוא של עץ ומוצרי עץ שאינם ריהוט (19%), מתכות (14%), מכונות וציוד חשמלי (13%) ומזון (8%), כאשר מדינות היעד העיקריות הן ליטא (16%) והמדינות השכנות אסטוניה ורוסיה. עיקר היבוא ללטביה הינו של: מכונות וציוד חשמלי (15%), מוצרים מינרליים (15%), כימיקלים (10%) ומתכות (10%). מדינות המוצא העיקריות הינן ליטא, גרמניה, רוסיה ופולין.

נכון לשנת 2010, עמד היקף הסחר של ישראל עם לטביה על סך של 80.8 מיליון דולר, קיטון של 35.9% ביחס לשנת 2009, בעקבות ירידה בסך 47.5 מיליון דולר ביבוא הדלק והשמנים המינרליים מלטביה. ישראל מייבאת מלטביה בעיקר דלק ושמנים מינרליים (48% מהיבוא) ועץ ומוצרי עץ (19%), ומייצאת בעיקר מכונות וציוד חשמלי (19% מהיצוא) וטקסטיל (13%).

שני גורמים מרכזיים המשפיעים על עתידה הכלכלי של לטביה הם:

1. המשך מדיניות ממשלתית המשפרת את הסביבה העסקית במדינה והמקדמת השקעות זרות.

2. בלימת הירידה בכוח העבודה במדינה.

רקע כללי¹

רפובליקת לטביה הינה מדינה אירופאית הממוקמת לחופו המזרחי של הים הבלטי. לטביה גובלת באסטוניה מצפון, ברוסיה ובבלרוס ממזרח, ובליטא מדרום. שטחה של המדינה עולה על 64.6 אלף קמ"ר וחיים בה כ-2.2 מיליון תושבים. בירת המדינה היא ריגה המונה מעל ל-700 אלף איש. מאז 1991 גדל הפער בין ההכנסה לעובד במרכזים עירוניים, ובמיוחד בבירה, לבין ההכנסה לעובד באזורים הכפריים. הצרכנים באזורים עירוניים פיתחו הרגלי צרכנות מערב אירופאים, המאופיינים בשיעור גבוה של הוצאות פנאי (מסעדות ונופש) מסך ההכנסה, ביחס לצרכנים באזורים הכפריים, השומרים על מבנה הוצאות מסורתי (אינו מעודד צריכת מותרות). השפה הרשמית היא לטבית, השייכת לקבוצה הבלטית של השפות האינדו-אירופאיות, ומרבית האוכלוסייה דוברת גם רוסית. המטבע המקומי הינו "לטאס" (LVL).

מפת לטביה

משטר

רפובליקת לטביה הינה דמוקרטיה פרלמנטארית אשר בראשה עומד הנשיא אנדריס ברזינס, אשר נבחר על ידי הפרלמנט הלטבי (Seima) ביוני 2011, ברוב של 53% מהקולות. הנשיא נבחר לכהונה בת ארבע שנים והוא שייך למפלגת איחוד הירוקים והאיכרים (ZZS). מערכת המפלגות בלטביה הינה מערכת מרובת מפלגות, והפרלמנט הנוכחי מורכב משתי מפלגות: מפלגת העידן החדש (JL), מפלגת מרכז ליברלית אשר זכתה בבחירות האחרונות עם 30.7% מהקולות, ומפלגת איחוד הירוקים והאיכרים (ZZS), מפלגה שמרנית אשר זכתה ב-19.4% מהקולות בבחירות האחרונות. הפרלמנט הלטבי הינו בעל 100 מושבים, והוא נבחר לכהונה בת ארבע שנים. הבחירות הפרלמנטאריות האחרונות התקיימו באוקטובר 2010.

¹ הנתונים נלקחו מ-Economist Intelligence Unit, מאתר נשיא לטביה ומאתר המכון הישראלי לדמוקרטיה.

הנשיא ממנה נציג, בדרך כלל מהמפלגה אשר ניצחה בבחירות, ומטיל עליו את הרכבת הממשלה. במידה ונציג זה מצליח להרכיב ממשלה הוא גם משמש כראש הממשלה. ראש ממשלת לטביה הנוכחי הינו ואלדיס דומברובסקיס. לאחר שלא נבחר לכהונה נוספת ביוני 2011, הקים נשיא לטביה הקודם, ואלדיס זטלרס, מפלגה חדשה בשם מפלגת הרפורמה ויזם משאל עם בנוגע לפירוק הפרלמנט במטרה המוצהרת של ביטול השפעת האוליגרכים על הפוליטיקה הלטבית. משאל העם נערך ביוני 2011 וכתוצאה ממנו יפורק הפרלמנט ויתקיימו בחירות פרלמנטאריות חדשות בספטמבר 2011. למרות שאין צפי לשינויים במדיניות הכלכלית במדינה חוסר האמון של הציבור בפוליטיקאים אשר בא לידי ביטוי בחוסר היציבות הפוליטית, וכן מצב השחיתות מהווים גורם מרתיע עבור משקיעים זרים.

היסטוריה

האייסטי - אוכלוסייה אשר התגוררה באזור אשר לימים יהפוך ללטביה, הוזכרה לראשונה בכתביו של ההיסטוריון הגרמני טקיטוס בסוף המאה הראשונה לספירה. השתלבות עמי האזור לתוך הציבור האירופאי התרחשה רק בסוף המאה ה-12 לספירה, עם הגעת המיסיונרים הנוצרים ומסעות הצלב לאזור. ריגה הוקמה בשנת 1201 והפכה לעיר המרכזית עבור הצלבנים הכובשים ובסוף המאה ה-13 למרכז סחר. לאורך השנים אבירים גרמנים היוו את המעמד העליון של הציבור ושיעבדו את האוכלוסייה המקומית. עד לתחילת המאה ה-20, נלחמו והשתלטו על האזור לסירוגין הגרמנים, השבדים, הפולנים והרוסים. בשנת 1920 הכריזה לטביה על עצמאותה. בשנת 1922 נחתמת חוקת לטביה המכריזה על המדינה כעצמאית ודמוקרטית. בשנת 1940, במסגרת הסכם ריבנטרופ-מולוטוב, ברית המועצות משתלטת על לטביה ותוך שנה 25 אלף לטבים מגורשים משטחה. במהלך מלחמת העולם השנייה נכבשת לטביה על ידי הגרמנים ולאחריה חוזרת לטביה לשלטון ברית המועצות. לאחר מספר ניסיונות הפיכה שלא צלחו, ב-21 לאוגוסט 1991 הכריזה הרשות המחוקקת על עצמאותה המחודשת של לטביה. בשנת 2004 הצטרפה לטביה לאיחוד האירופי ולנאט"ו.

דת וחברה

אוכלוסייתה של לטביה מורכבת מקבוצות אתניות שונות, המרכזיות בהן: לטבים (59.3%), רוסים (27.8%), בלרוסים (3.6%), אוקראינים (2.5%), פולנים (2.4%) וליטאים (1.3%). בהתאם לזאת, ישנן דתות רבות במדינה. הדת המרכזית הינה הנצרות, מהפלגים הקתוליים (22.2%), הלותרניים (19.3%) והאורתודוקסי (16.5%). יהודים מהווים כ-0.5% מהאוכלוסייה, וישנו פלח אוכלוסייה רחב אשר אינו מוגדר מבחינה דתית (עקב היעדר הדת בתקופת השלטון הסובייטי).

תאור הסביבה הכלכלית

לטביה הפכה לחברה בארגון הסחר העולמי בשנת 1998 והצטרפה לאיחוד האירופי במאי 2004. למרות הצטרפותה לאיחוד האירופי, שיעור גבוה מסך הסחר של לטביה נובע מסחר עם מדינות שכנות במרכז ומזרח אירופה, ורוסיה בפרט. לטביה הינה יצואנית ויבואנית קטנה יחסית, ונכון לשנת 2010 היא מדורגת במקום ה-89 ברשימת היבואניות ובמקום ה-92 ברשימת היצואניות². תחומי התעשייה מוטי הייצוא הינם: תעשיית העץ (לא כולל ריהוט) ותעשיית המזון³. היקף היצוא של סחורות ושירותים מלטביה בשנת 2010 הגיע לכ-12.8 מיליארד דולר.

הפרטת הגופים הגדולים בבעלות ממשלתית בלטביה כמעט הושלמה, אולם הממשלה עדיין מחזיקה במספר גופים גדולים. מדיניות החוץ ותמיכה בעסקים סייעו במעבר מכלכלת התכנון המרכזי הישנה לכלכלת שוק. מונעת על ידי ייצוא וביקושים מקומיים, כלכלת לטביה צמחה ב-10.4% בממוצע שנתי במהלך ארבע השנים לפני פרוץ המשבר הכלכלי בשנת 2008. עם פרוץ המשבר הכלכלי העולמי ובמהלכו בשנים 2008-09, חוו שלוש הרפובליקות הבלטיות הסובייטיות לשעבר, ליטא, לטביה ואסטוניה, מיתון כלכלי מהחמורים בעולם בשנתיים אלו. בשנת 2009 צנח התמ"ג של לטביה ב-17.2%. קרן המטבע הבינלאומית, האיחוד האירופי ותורמים בינלאומיים אחרים סיפקו סיוע כספי משמעותי ללטביה במסגרת הסכם לשמור על שער חליפין קבוע בין הלטאס לבין האירו.

הגירעון בחשבון השוטף, אשר היה משמעותי לפני המשבר הכלכלי, עבר לעודף בשיעור של 3.6% מהתמ"ג בשנת 2010. ההתאוששות נבעה מצמצום בביקוש המקומי ובהוצאות הממשלה, אולם לטביה צפויה לחזור לגרעון נמוך בחשבון השוטף כבר בשנת 2011 וכן בשנים הקרובות. הצמיחה הכלכלית הייתה מצומצמת ושיעור האבטלה המשיך לטפס כלפי מעלה ועמד על 18.4% בשנת 2010. התוצר המקומי הגולמי עמד על כ-32.5 מיליארד דולר במונחי כוח קנייה (גידול של 0.6% בלבד ביחס לשנת 2009) והתוצר לנפש על 14,460 דולר במונחי כוח קנייה (צמיחה של 1.2% ביחס לשנת 2009). ענף הפעילות העיקרי של לטביה (לפי שיעור מהתוצר) הינו מגזר השירותים, כאשר מגזר זה מתפתח בשנים האחרונות עקב עליית המודעות והשימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת מתקדמות (ICT). ההשקעות הזרות בלטביה ירדו כתוצאה מהמשבר הכלכלי. כמו כן, שחיתות וחוסר שקיפות רגולטורית ממשיכות להוות גורם פוטנציאלי להרתעת משקיעים. למרות ניסיונות הממשל לעודד השקעות זרות, טרם חלה התאוששות - נכון לשנת 2010 עמדו ההשקעות הזרות הישירות (FDI) על סך של 185.5 מיליון LVL, המהווים 15.5% בלבד מסך ה-FDI, בשנת 2007.

² על פי CIA World Factbook.

³ נתוני ה-Central Statistical Bureau of Latvia.

בדומה למרבית מדינות הגוש הסובייטי לשעבר, המגמות הדמוגרפיות השליליות המצביעות על התכווצות האוכלוסייה, מהוות את האתגר המשמעותי ביותר עבור הכלכלה הלטבית. על פי ההערכות, האוכלוסייה בגיל העבודה (15-64) צפויה להצטמצם בשיעור שנתי ממוצע של 1.17% בין השנים 2011-2030. בשנים אלו, האוכלוסייה כולה צפויה להצטמצם בשיעור שנתי של 0.77%. מגמה זו נובעת מהזדקנות האוכלוסייה עקב שיעורי ילודה נמוכים, החל משנות ה-90 המוקדמות, ושיעורי תמותה גבוהים כיום.⁴

ללטביה פוטנציאל רב להדביק את חברות האיחוד האירופי המפותחת יותר. המדיניות הממשלתית צפויה להישאר חיובית באופן כללי, ואימוץ הדרגתי של טכנולוגיות מידע ותקשורת מודרניות (ICT) יסייעו לצמיחה כלכלית והמשך גידול בפריון העבודה, גם תוך צמצום הפער בין לטביה למדינות המפותחות יותר. עם זאת, התחזית הדמוגרפית השלילית תקזז את מלוא השיפור בפריון העבודה ותוביל לירידה בשיעור הצמיחה של התוצר לנפש. תחזית קצב צמיחת התוצר הריאלי בטווח הארוך, עומדת על 4.4%, אף כי נמוכה מביצועי העבר, למעשה עולה על ביצועי העבר של כלכלות דומות. עם זאת, קיים סיכון כי הצמיחה תהיה איטית יותר אם הפרלמנט שייבחר לא ינצל את המומנטום לביצוע שיפורים נוספים בסביבה העסקית ולא יצליחו לפתחה על בסיס ההתקדמות המשמעותית שנעשתה מאז 1991.

הסביבה העסקית בלטביה

דרוג האשראי של לטביה, הניתן על ידי חברת Moody's, הינו Baa3 עם אופק חיובי. הדירוג הנמוך משקף את ההשפעה המתמשכת של המיתון על איתנותה הפיננסית של לטביה. עם זאת, התחזית החיובית נובעת, בין היתר, מהצפי לעלייה בשיעור הצמיחה בתמ"ג לשיעור של 4% בטווח הבינוני. גורם מרכזי נוסף התורם לתחזית החיובית הינו צמצום הגרעון הממשלתי בהתאם להנחיות קרן המטבע והאיחוד האירופי (במסגרת תוכנית הסיוע לכלכלת לטביה משנת 2008). Moody's סבורה כי השינויים הפוליטיים הצפויים ישפיעו על ההתאוששות הכלכלית אולם מציינת כי במידה יוחולו שינויים מהותיים במדיניות הכלכלית התחזית תורד בחזרה ליציבה.

על פי התחזיות לחמש השנים הקרובות, צפוי שיפור מוגבל בסביבה העסקית של לטביה. פגיעתו של המשבר הכלכלי בביצועיהם של מספר תחומי תעשייה בשנים 2008-2009 ואי היציבות הפוליטית במדינה צפויות להאט את השיפור בסביבה העסקית. הציון הכללי שניתן לסביבה העסקית בלטביה, עולה מ-6.16 ל-6.35 (מתוך 10). ציון זה מציב אותה במקום ה-9 בקרב 16 מדינות מזרח אירופה המדורגות. עם זאת, הדירוג העולמי שלה יורד מ-45, אשר ניתן עבור השנים 2005-2009, ל-47, עבור השנים 2010-2014.⁵ הגורמים התורמים

⁴ ביחס ליתר מדינות האיחוד האירופי וכן ביחס ליתר המדינות הבלטיות.
⁵ לפי הדירוג של Economist Intelligence Unit, ספטמבר 2010.

לדירוג הינם השיפורים בסביבה המאקרו כלכלית, אשר באו לידי ביטוי בעיקר בשיעורי מס נמוכים יחסית (הן מס הכנסה על פרטים והן מס חברות) ובמדיניות המעודדת יזמות עסקית פרטית ותחרותיות, אשר נשמרה לאורך זמן למרות השינויים התכופים בהנהגה. הגורם העיקרי שפוגע בדירוג הוא הזדמנויות השוק המצומצמות עקב היותו של השוק קטן מלכתחילה והצטמקותו במהלך המשבר עקב הירידה החדה בביקוש המקומי.

אינדיקטורים כלכליים⁶

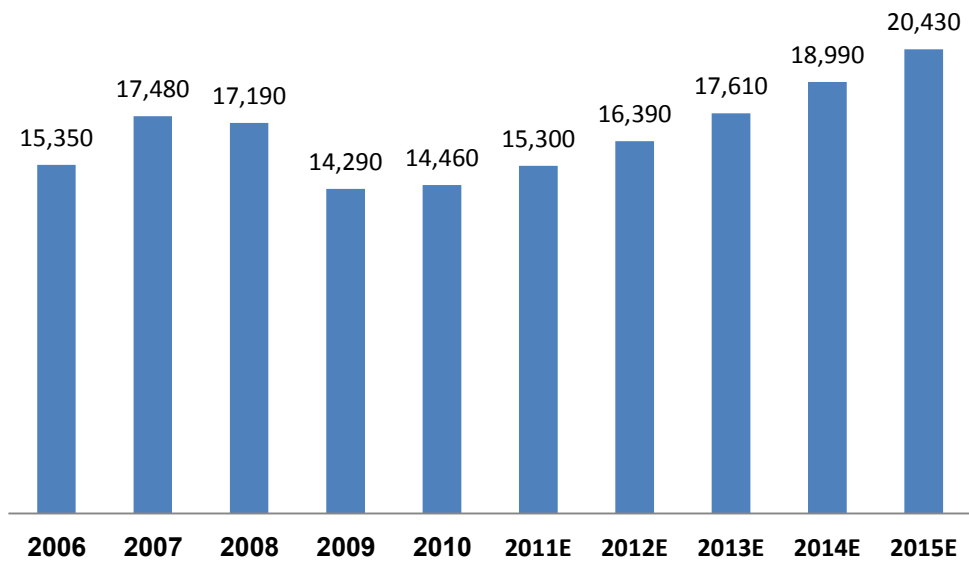
שנה	2010	2009	2008	2007	2006	
צריכה פרטית במיליוני דולרים	15,135	15,931	21,296	17,908	13,008	
צריכה פרטית לנפש בדולרים	6,730	7,040	9,380	7,850	5,670	
תמ"ג במיליוני דולרים במונחי PPP	32,510	32,314	39,028	39,886	35,230	
תמ"ג לנפש בדולרים במונחי PPP	14,460	14,290	17,190	17,480	15,350	
חוב חיצוני במיליוני דולרים	39.9	41.6	42.1	39.3	22.8	
שיעור החוב חיצוני מהתמ"ג	166.2%	160.7%	124.4%	136.7%	114.2%	
שיעור האבטלה	18.40%	17.10%	7.50%	6%	6.80%	
יצוא סחורות ושירותים במיליוני דולרים במונחי שווי שוק	12,822	11,358	14,497	12,188	8,959	
יבוא סחורות ושירותים במיליוני דולרים במונחי שווי שוק	13,022	11,740	19,119	17,955	13,243	
יצוא סחורות ושירותים כאחוז מהתמ"ג במונחי שווי שוק	53.40%	43.90%	42.80%	42.30%	44.90%	
יבוא סחורות ושירותים כאחוז מהתמ"ג במונחי שווי שוק	54.20%	45.40%	56.50%	62.40%	66.30%	
שיעור צמיחת התמ"ג הריאלי לנפש	0.20%	-17.60%	-3.80%	10.60%	12.80%	
שעור אינפלציה	2.50%	-1.20%	10.50%	14.10%	6.80%	

מגמות כלכליות צפויות בטווח הבינוני ארוך:

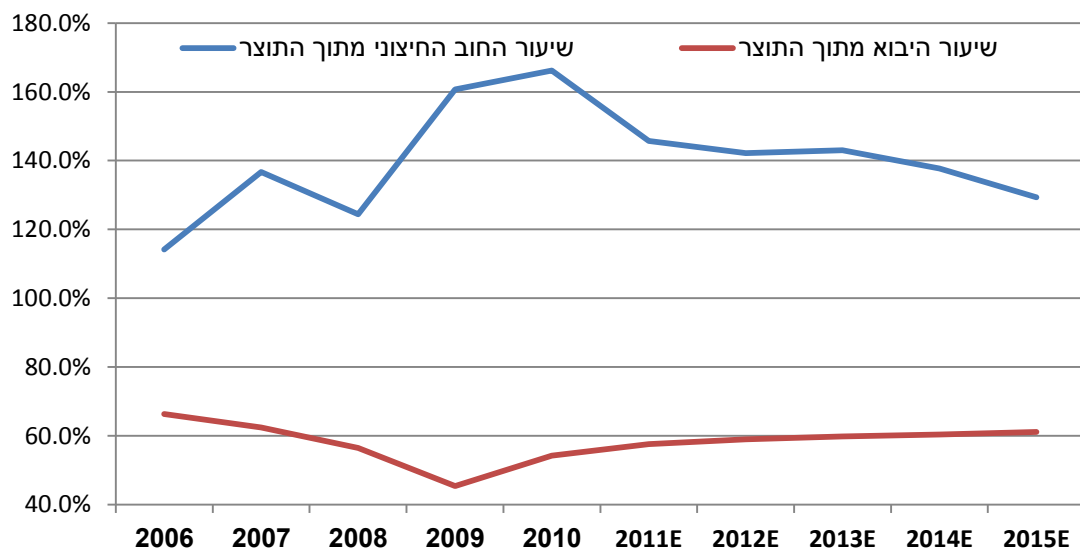
- המשך גידול של התמ"ג והתוצר לנפש הריאליים הנובע מצמיחה בצריכה הפרטית, מגידול מתון בצריכה הממשלתית ומצמיחה בהשקעות מקומיות וזרות.
- גידול מתון בגירעון המסחרי השוטף עקב קצב צמיחה ביבוא המהיר מקצב הצמיחה ביצוא.
- צמיחה של השווקים המקומיים כתוצאה מהתאוששות מהשפעות המשבר הכלכלי.
- יציבות שע"ח מול הדולר והתכנסות לשיעור אינפלציה שנתי של 3% הנובעות מההתאוששות הכלכלית בעולם.
- קיטון בשיעורי האבטלה במקביל לירידות בכוח העבודה עקב הזדקנות האוכלוסייה.

⁶ נתוני Economist Intelligence Unit, יולי 2011.

התוצר לנפש של לטביה לשנים 2006-2015 בדולרים במונחי PPP⁷

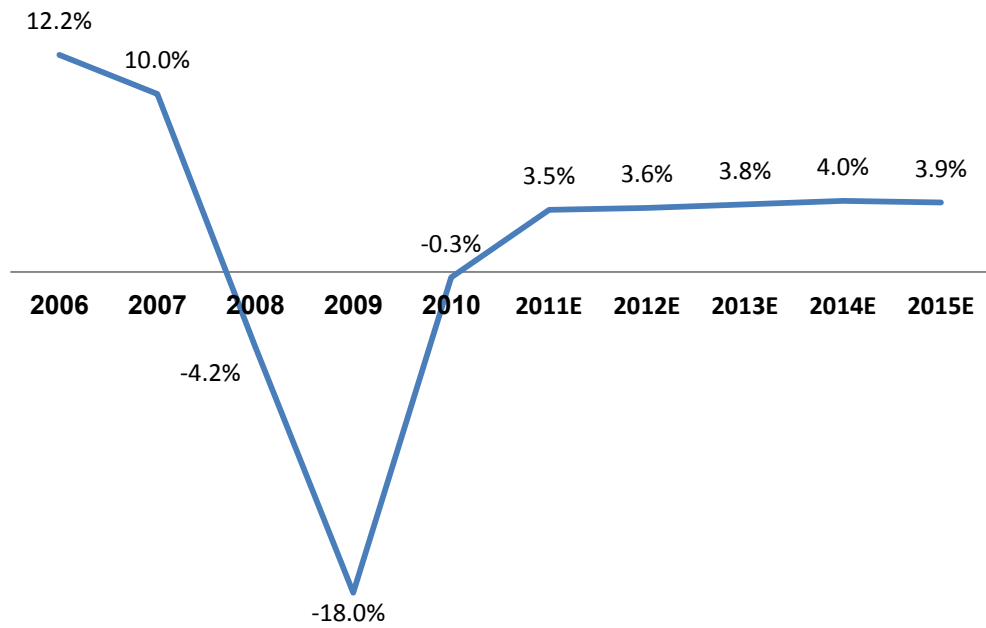

שיעור החוב החיצוני ויבוא הסחורות ושירותים מסך התוצר⁸

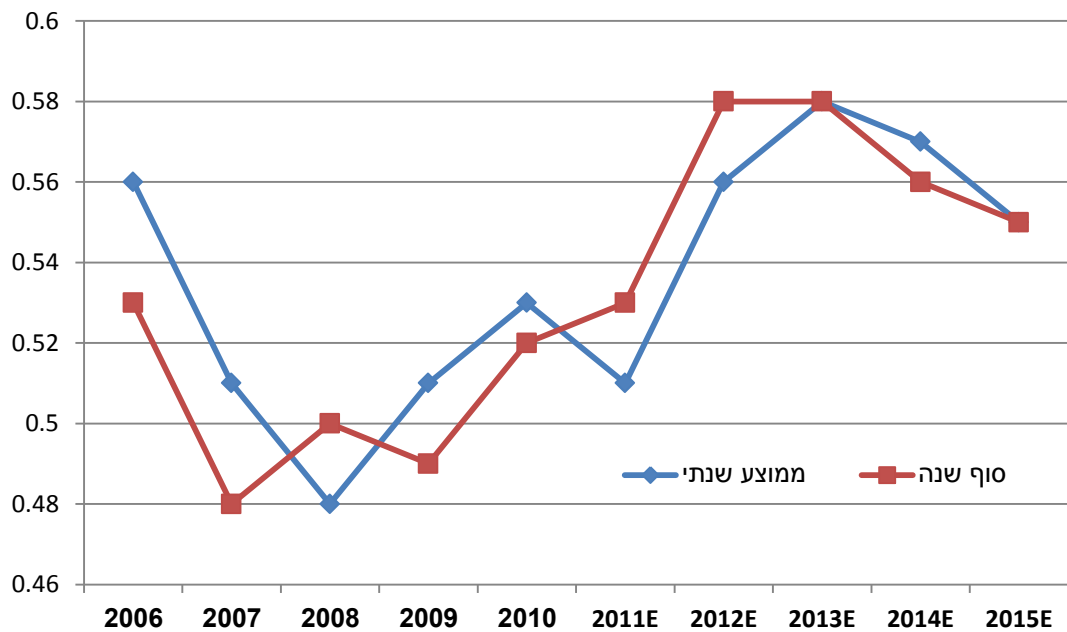

⁷ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית של ה-Economist Intelligence Unit, נכון ליולי 2011.
⁸ נתוני 2009-2010 מתבססים על הערכות Economist Intelligence Unit ונתוני 2011-2015 הינם תחזיות ה-Economist Intelligence Unit, נכון ליולי 2011.

שיעור צמיחת התוצר הריאלי⁹

שער חליפין LVL/\$US¹⁰

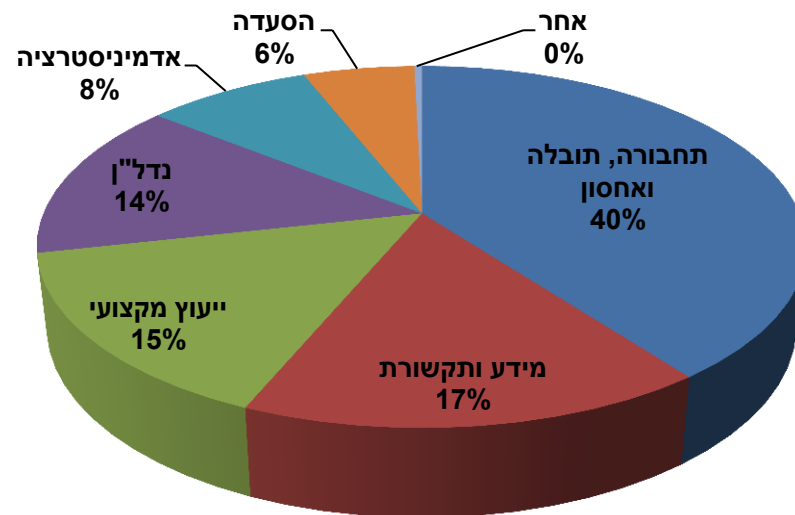

⁹ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית של ה-Economist Intelligence Unit, נכון ליולי 2011.
¹⁰ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית של ה-Economist Intelligence Unit, נכון ליולי 2011.

מגזרים עיקריים¹¹

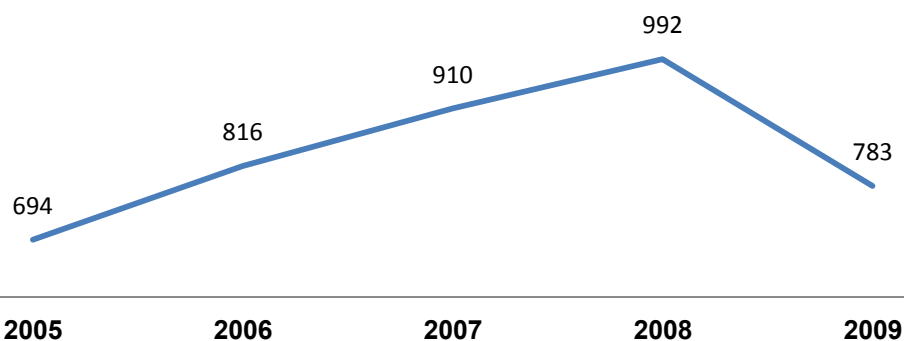
עיקר הפעילות הכלכלית בלטביה נובעת מענף השירותים וזהו ענף אשר חווה צמיחה מהירה עקב צמיחת הביקוש לטכנולוגיות מידע ותקשורת המאפשרות שיפורים מהותיים בניהול ובבקרה וכן עקב הצמיחה בתחום התיירות.

להלן התפלגות ההכנסות ממגזר השירותים לשנת 2010

בשנת 2010 מגזר השירותים היווה 74.6% מהתמ"ג, מגזר התעשייה היווה 21.2% מהתמ"ג וענף החקלאות היווה 4.2% מהתמ"ג.

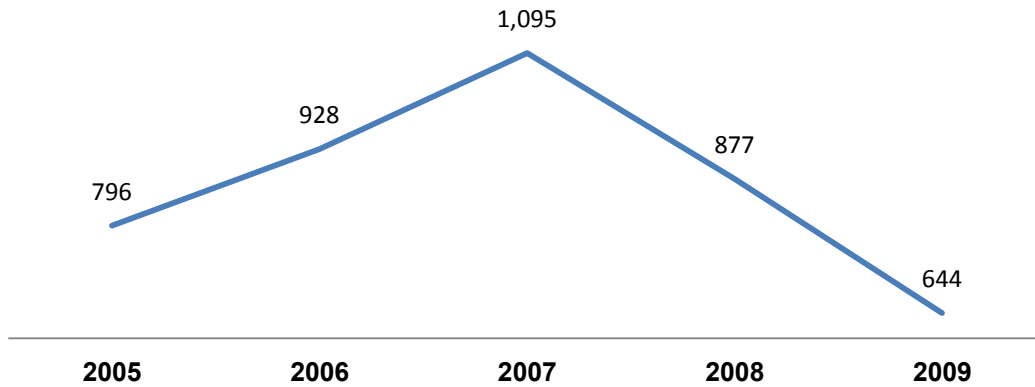
סך היקף הייצור בתעשיית המזון (במיליוני LVL)¹²

נכון לשנת 2009, עמד היקף הייצור בתעשיית המזון על 783 מיליוני LVL, ירידה של 21% ביחס לשנת 2008 בעקבות השפעות המשבר הכלכלי. תעשיית המזון היוותה 18% מסך הייצוא הלטבי בשנת 2010.

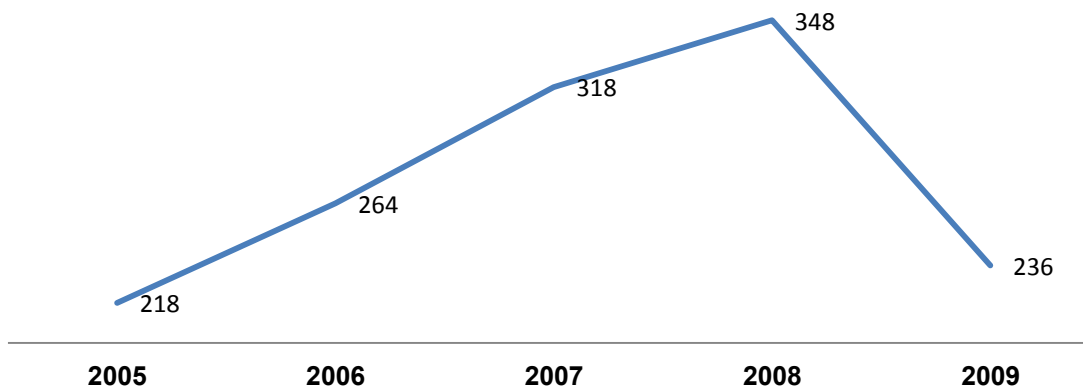
¹¹ נתוני ה-Central Statistical Bureau of Latvia וה-Economist Intelligence Unit.
¹² נתוני ה-Central Statistical Bureau of Latvia. נתוני הייצור מעודכנים עד לשנת 2009.

סך היקף הייצור של מוצרי העץ שאינם ריהוט (במיליוני LVL)¹³

נכון לשנת 2009, עמד היקף הייצור בתעשיית מוצרי העץ (שאינם ריהוט) על 644 מיליון LVL. היקף הייצור הינו במגמת ירידה חדה עוד משנת 2007. עם זאת, נכון לשנת 2010 מהווה תעשיית מוצרי העץ כ-19% מסך הייצוא של לטביה.

סך היקף הייצור של תעשיית המתכות (במיליוני LVL)¹⁴

נכון שנת 2009, סך היקף הייצור בתעשיית המתכות עמד על 236 מיליון LVL. תעשיית המתכות חוותה ירידה של 32% ביחס לשנת 2008. תעשייה זו היוותה 14% מסך הייצוא הלטבי לשנת 2010.

התפתחויות אחרונות

הממשל מעודד השקעות מקומיות וזרות בתחומים עתירי ידע כגון טכנולוגיות מידע, ביוטכנולוגיה וננוטכנולוגיה. קיימת במדינה אוכלוסייה צעירה משכילה אשר יכולה להוביל את המחקר והפיתוח בתחומים אלו.

¹³ נתוני ה-Central Statistical Bureau of Latvia. נתוני הייצור מעודכנים עד לשנת 2009.
¹⁴ נתוני ה-Central Statistical Bureau of Latvia. נתוני הייצור מעודכנים עד לשנת 2009.

מבט לשנים קדימה¹⁵

ההיבט הפוליטי:

- ✓ הבחירות הבאות לבית הנבחרים הלטבי (Saeima) הוקדמו לספטמבר 2011 (11 חודשים בלבד לאחר הבחירות האחרונות) בעקבות משאל עם ביוזמת נשיא לטביה היוצא, ולאדיס זטלרס, אשר הביע את חוסר האמון של הציבור הלטבי בפוליטיקאים. זלטרס הקים מפלגה חדשה הזוכה לפופולאריות בסקרים וישנה אי וודאות לגבי תוצאות הבחירות בספטמבר. עם זאת, היות וישנה הסכמה בין המפלגות השונות בדבר המדיניות הכלכלית, אין צפי לשינויים במדיניות השלטונית לגבי סחר חוץ ועידוד השקעות זרות.
- ✓ ההפרטה הושלמה ברובה, אולם הממשלה עשויה למכור מספר נכסים מרכזיים נוספים בכדי לחזק את הקופה הציבורית.

ההיבט הכלכלי:

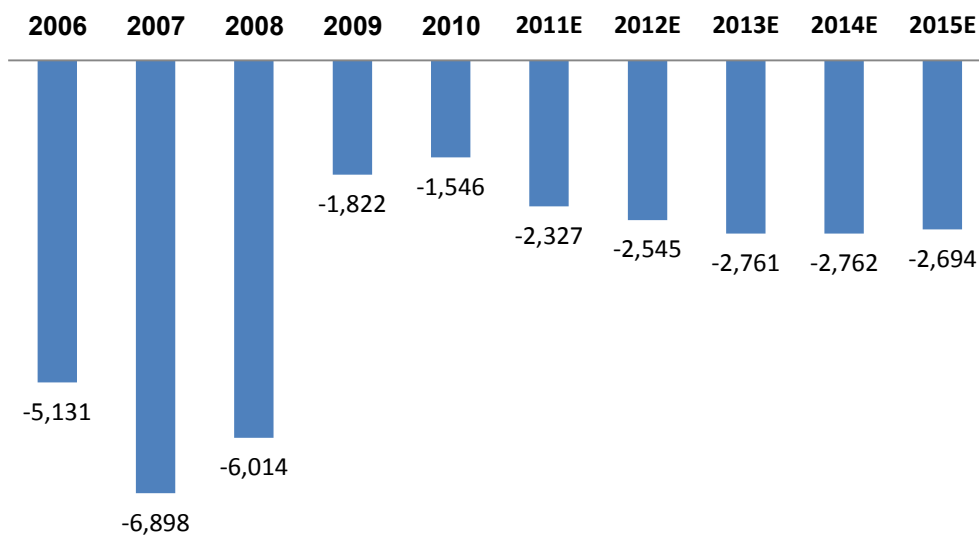
- ✓ תחזית הצמיחה השנתית הממוצעת של התמ"ג (במונחי כוח קנייה) עומדת על שיעור של 6.6% לשנים 2011-2015.
- ✓ על פי התחזית לשנים 2011-2015, צפוי התוצר לנפש במונחי כוח קנייה לעלות ב-7.1% בשיעור שנתי ממוצע, לאחר עלייה של 5.8% בשנת 2011 והתייצבות מסביב ל-7.5% ביתר התקופה.
- ✓ האינפלציה צפויה להגיע ל-4% בשנת 2011 ולרדת בשנים הבאות לרמה ממוצעת של כ-2.8%.
- ✓ שיעור האבטלה צפוי לרדת באופן הדרגתי עד ל-10.4% בשנת 2015, רמה הגבוהה משמעותית מאשר בשנים 2006-2008, בהן עמד שיעור האבטלה הממוצע על 6.7% בלבד.
- ✓ מאז פרוץ המשבר בשנת 2008 ישנה מגמת קיטון בצריכה הפרטית לנפש. עם זאת, בהתאם לעלייה בתוצר, הצריכה הפרטית לנפש צפויה לעלות באופן חד בשנת 2011 ולאחר ירידה קלה בשנת 2012, לעלות בהדרגה בשנים 2013-2015.

¹⁵ נתוני ה-Economist Intelligence Unit, יולי 2011 והמכון הישראלי לדמוקרטיה.

סחר חוץ¹⁶

לטביה מסתמכת רבות על המסחר עם מדינות אחרות לספק את צרכיהם של תושביה. נכון לשנת 2010, עמד היצוא על כ-12.8 מיליארד דולר, גידול של כ-12.9% ביחס לשנת 2009. היבוא עמד על כ-13 מיליארד דולר, גידול של כ-10.9% לעומת שנת 2009. מגמת צמיחה זו צפויה להימשך בשנים הבאות ובפרט לאור ההתאוששות ההדרגתית של ארה"ב והגוש האירופי מהמשבר שפקד אותן ואת העולם בשנים 2008-9. להלן גרף המתאר את המאזן המסחרי של לטביה:

¹⁷המאזן המסחרי של לטביה בין השנים 2006-2015 (במיליוני דולר)

כפי שניתן לראות, המאזן המסחרי של לטביה הינו שלילי באופן עקבי, וצפוי להמשיך ולגדול עד 2015¹⁸.

¹⁶ נתוני ה-Economist Intelligence Unit, יולי 2011.

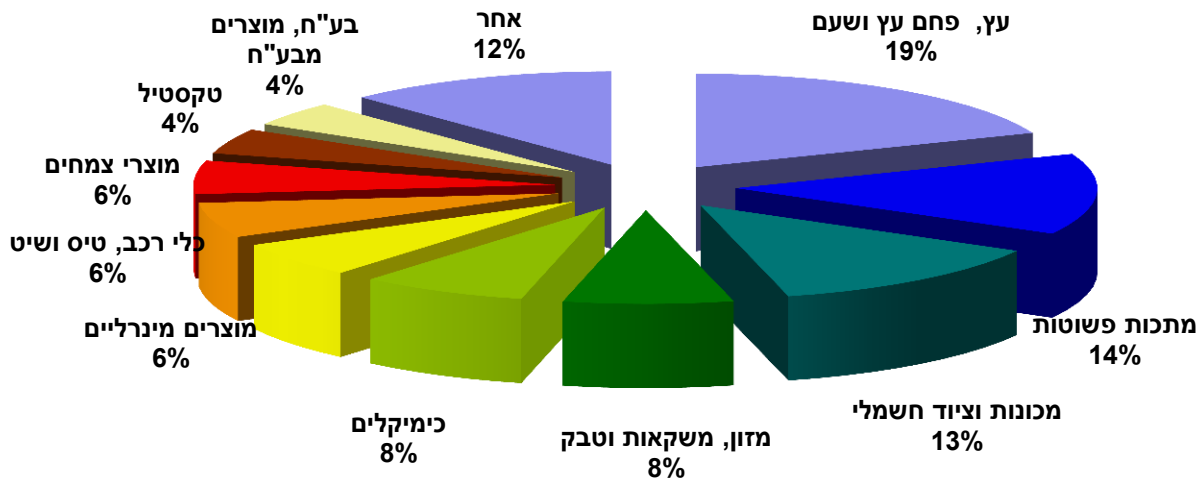
¹⁷ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית ה-Economist Intelligence Unit, נכון ליולי 2011.

¹⁸ נתוני ה-Economist Intelligence Unit, יולי 2011.

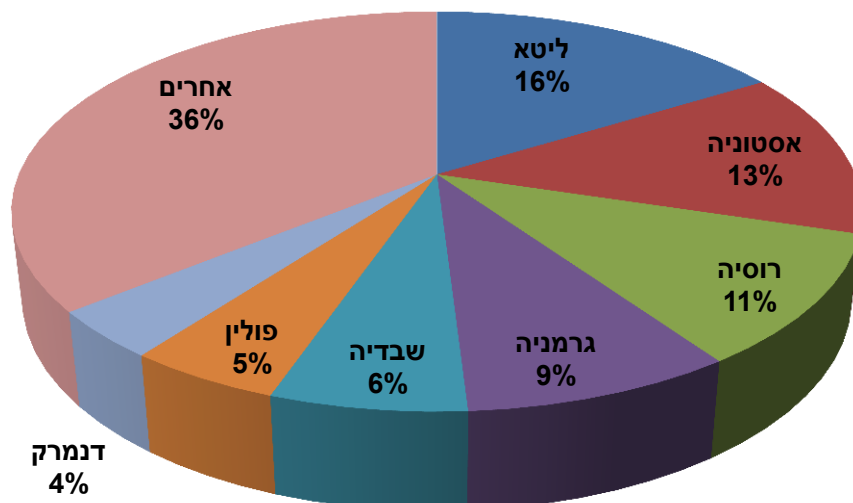
ייצוא

ענפי הייצוא העיקריים של לטביה הינם קורות ומוצרי עץ גולמיים (19%) ומתכות (14%).

התפלגות הייצוא מלטביה לפי ענפים לשנת 2010

התפלגות הייצוא מלטביה לפי מדינות יעד לשנת 2010¹⁹

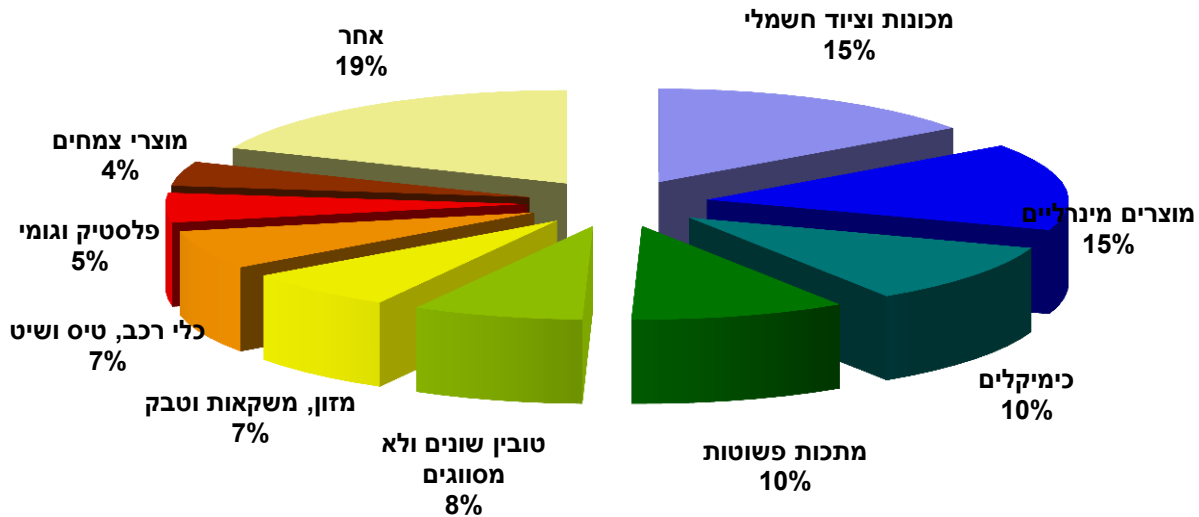
המדינות אשר אליהן מייצאת לטביה בהיקפים הגדולים ביותר הינן מדינות הקרובות אליה גיאוגרפית.

¹⁹ נתוני ה- Central Statistical Bureau of Latvia.

יבוא

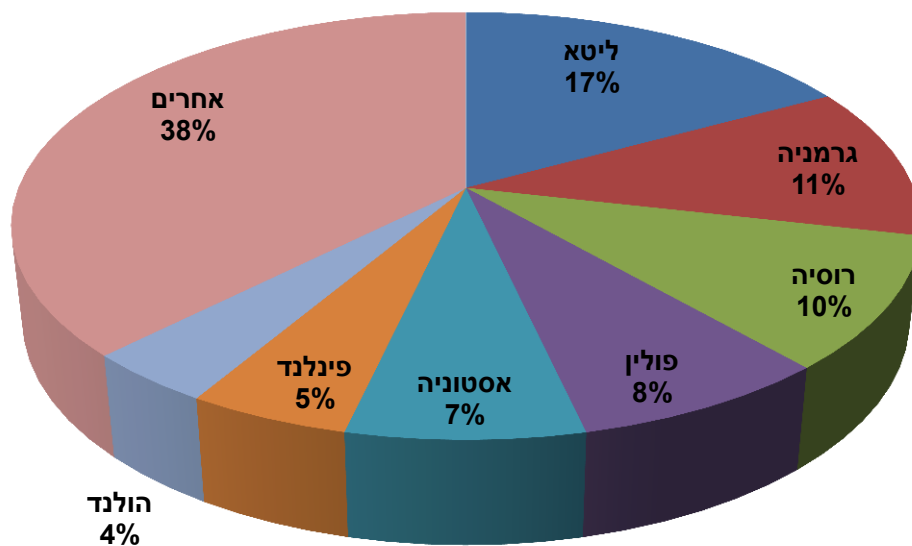
ענפי היבוא העיקריים ללטביה הינם ענף המכונות והציוד החשמלי (15%) וענף המזון המוצרים המינרליים (15%).

התפלגות היבוא ללטביה לפי ענפים לשנת 2010

מלבד ענף המוצרים המינרליים, ענפי היצוא העיקריים של המדינה הינם גם ענפי הייבוא העיקריים שלה.

התפלגות היבוא ללטביה לפי מדינות מוצא לשנת 2010²⁰

כמו היצוא, גם היבוא מתקבל ממדינות הקרובות גיאוגרפית ללטביה.

²⁰ נתוני ה- Central Statistical Bureau of Latvia.

דירוג במדדים בינלאומיים

במדד Economic Freedom מקבלת לטביה ציון של 65.8, ונמצאת במקום 56 מתוך 179 מדינות מדורגות (לשם השוואה ישראל נמצאת במקום ה-43 עם ציון של 68.5²¹).

במדד השחיתות של CPI של Transparency International (TI), מקבלת לטביה את הציון 4.3 והיא נמצאת במקום ה-59 מתוך 178 מדינות מדורגות (ישראל נמצאת במקום ה-30 עם ציון של 6.1).

במדד השחיתות של הפורום הכלכלי העולמי²², מקבלת לטביה את הציון 4.14 והיא נמצאת במקום 70 מתוך 139 מדינות מדורגות (ישראל נמצאת במקום ה-24 עם ציון של 4.91).
במדד השחיתות של הבנק העולמי²³, לטביה נמצאת במקום 24 מתוך 183 מדינות מדורגות (ישראל נמצאת במקום ה-29).

²¹ מדד Economic Freedom לשנת 2010. המדד בודק את הצלחה כלכלית של 183 מדינות לפי קריטריונים שונים.

²² מדד The Global Competitiveness לשנת 2010. המדד בודק את התחרותיות במדינות שונות ברחבי העולם.

²³ מדד Ease of Doing business לשנת 2011. המדד בודק את הרגולציה בעסקים של 183 כלכלות בעולם.

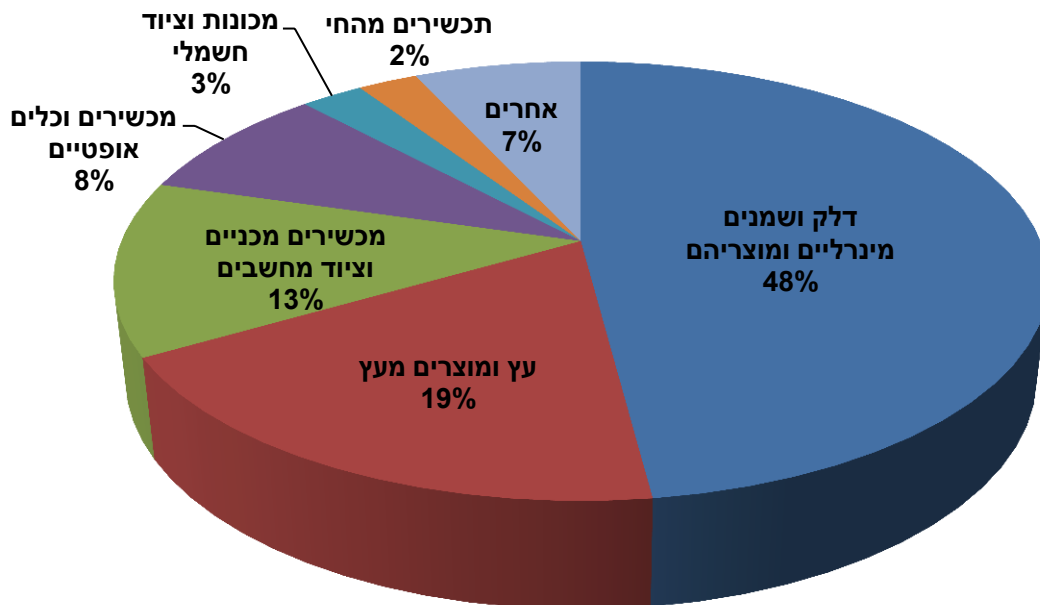
המסחר עם ישראל²⁴

הייצוא הישראלי ללטביה מאופיין בעיקר במוצרים עתירי טכנולוגיה, כאשר היבוא מלטביה לישראל קשור במוצרים מינרליים ובעץ. נכון לשנת 2010, עמד היקף הסחר של ישראל עם לטביה על סך של 80.8 מיליון דולר, קיטון של 35.9% ביחס לשנת 2009. הגירעון המסחרי של ישראל מול לטביה עמד על 14.4 מיליון דולר, צמצום של 80.9% לעומת 2009. הצמצום הדרסטי נבע מירידה בסך 47.5 מיליון דולר ביבוא הדלק והשמנים המינרליים.

יבוא

ישראל יבאה מלטביה בעיקר דלק ושמנים מינרליים (48% מהיבוא) ועץ ומוצריו (19%) בשנת 2010. סך היבוא בשנה זו עמד על 47.6 מיליון דולר.

התפלגות היבוא לפי ענפים לשנת 2010

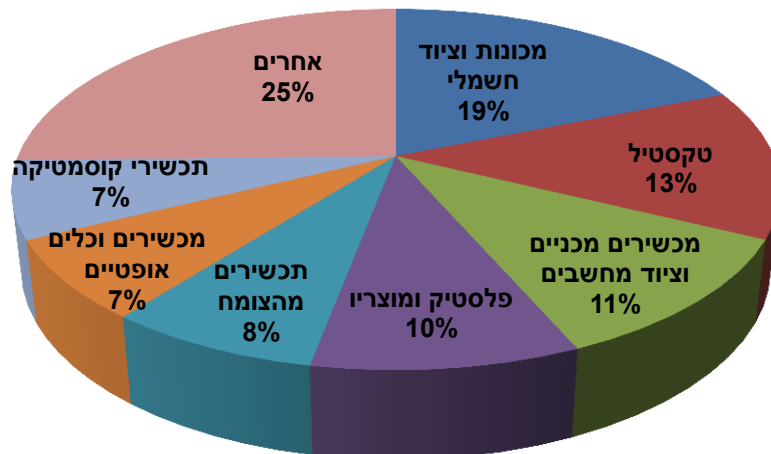

²⁴ לפי הלמ"ס.

ייצוא

עיקר הייצוא של ישראל ללטביה בשנת 2010 הורכב ממכונות וציוד חשמלי (19%), טקסטיל (13%) ומציוד מחשבים (11%). סך הייצוא ללטביה בשנת 2010 עמד על 33.2 מיליון דולר.

התפלגות הייצוא לפי ענפים לשנת 2010

ההסכמים הכלכליים בין לטביה וישראל²⁵:

- Air Transport Agreement (Nov 1993)
- Agreement for the Promotion and Reciprocal Protection of Investments (Feb 1994)
- Agreement on Cultural, Educational and Scientific Cooperation (Feb 1994)
- Agreement on the Waiver of the Visa Requirement for the Holders of Diplomatic or Service Passports (Mar 1996)
- Agreement Concerning Cooperation in the Fields of Telecommunications and Posts (May 1997)
- Agreement on the Abolition of Visa Requirements for the Holders of Regular National Passports (May 2000)
- Agreement on Mutual Assistance in Customs Matters (Dec 2001)
- Convention for the Avoidance of Double Taxation (Feb 2006)
- Cooperation in Combating Drug Trafficking, Terrorism and Other Serious Crimes (Jul 2007)

²⁵מנתוני אתר משרד החוץ - Israel Bilateral Agreements.

ניתוח ענפי הזדמנויות ליצוא

ענפים פוטנציאליים להשקעה של היצואנים הישראליים²⁶

● **חקלאות** – לטביה הינה יבואנית (נטו) של מוצרי מזון. מוצר המזון העיקריים אשר מיובאים על ידי לטביה הינם: מזון מוכן (כולל משקאות אלכוהוליים), ירקות ופירות, חלב ומוצרי חלב, דגים, שמנים ועוד. מיתוג גלובלי ואינטגרציה בשווקי אירופה הביאו להיווצרות שוק מזון ומשקאות הומוגני יותר באירופה, אך נותרים בעינם הבדלים לאומיים בצריכה. ברחבי האיחוד האירופי ניכרות המגמות הבאות אשר עשויות להוות פוטנציאל ליצוא ישראלי: דרישה לנוחות, פתיחות גוברת למזון לא מסורתי, והתעניינות גוברת במזון בריאות, במזון אורגני בשווקי נישה.

● **היי-טק** – בסביבה העסקית הלטבית עולה המודעות לחשיבותה של טכנולוגיות מידע ותקשורת. בשנים האחרונות עולה הביקוש לטכנולוגיות אשר משפרות תהליכי ניהול ובקרה. פוטנציאל היצוא הישראלי לשוק זה בעיקר לתוכנות שונות בדגש על תוכנות אדמיניסטרטיביות ותוכנות חקר ביצועים.

● **כימיקלים** – שווי סך הייצור של תעשיית הכימיקלים של לטביה לשנת 2010 עמד על 97 מיליון LVL, והיצוא של תעשייה זו היווה 7.5% מסך היצוא. תעשייה זו ותעשיית החקלאות עושות שימוש, בין היתר, בכימיקלים המיובאים למדינה. כאמור, יבוא כימיקלים היווה 11% מסך היבוא של לטביה לשנת 2010. היצואנים הישראליים יכולים להשתלב ביצוא דשנים וחומרי הדברה לשימוש חקלאי וכן ביצוא כימיקלים אשר ישמשו את תעשיית הכימיקלים המקומית.

● **טכנולוגיית סביבה** – במסגרת השתייכותה של לטביה לאיחוד האירופי עליה לעמוד בתקנות האיחוד לאיכות הסביבה. המשרד הלטבי לאיכות הסביבה אחראי על הכשרת הקרקע לעמידה בדרישות אלו ופרסם תוכנית רב שנתית לשיפור מפגעי הסביבה. עם הצורך לעמוד בדרישות האיחוד האירופי, ישנן הזדמנויות משמעותיות עבור ספקי שירותי סביבתי המוכנים לעבוד עם שותפים מקומיים. הזדמנויות אלו כוללות אנליזה כימית במעבדות מיועדות, שיקום אדמה ומי תהום, ייעוץ השפעה סביבתית, ושירותים הקשורים לפסולת מסוכנת ולניהול פסולת בכלל.

● **ציוד רפואי**²⁷ – היקף שוק הציוד הרפואי הלטבי בשנת 2010 עמד על 135 מיליון דולר, לאחר שנפגע במשבר הכלכלי של 2008. כ-84% משוק זה מסופקים על ידי יבוא, בעיקר מארצות מערב אירופה, היות והתעשייה המקומית

²⁶ הנתונים נלקחו מה- NTDB.

²⁷ הנתונים נלקחו מה- Latvia – Medical Country Profile.

מתמקדת ביצוא ליתר מדינות חבר העמים לשעבר. בשנת 2009, מוצרי היבוא העיקריים בשוק זה היו ומכשירי הדמיה רפואית, אשר היוו 30.5% מסך היבוא ומוצרים רפואיים חד פעמיים כגון מזרקים וקטטרים, אשר היוו 27.1% מסך היבוא. היצואנים הישראליים יכולים להשתלב בענף מכשירי ההדמיה עתיר הטכנולוגיה או בענף הציוד החד פעמי עקב עלויות השכר הנמוכות יחסית למדינות מערב אירופה.

סיכום

כלכלת לטביה חלשה ביחס ליתר מדינות האיחוד האירופי ואף ביחס ליתר המדינות הבלטיות. היא ספגה את אחת הפגיעות המשמעותיות ביותר בעקבות המשבר הכלכלי והתאוששותה ממנו צפויה להיות איטית. לליטא אוכלוסייה משכילה ובשנים האחרונות נעשית השקעה בפיתוח תעשיות עתירות ידע, אולם היא סובלת מהזדקנות האוכלוסייה עקב שיעורי ילודה נמוכים ומרמת שחיתות גבוהה וחוסר יציבות פוליטית אשר מרתיעות השקעות חוץ. היקפי המסחר של לטביה נמוכים יחסית אולם ישנן הזדמנויות עבור יצואנים ישראליים בתחומי ההיי-טק וטכנולוגיות הסביבה הנמצאים בתנופה בשנים האחרונות וכן בתחומי טכנולוגיות החקלאות והכימיה אשר מהוות תחום יבוא מהותי עבורה.